ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

2024 йил 8 апрель

Каттақўрғон тумани

Каттақўрғон туманлараро иқтисодий судининг судьяси Ж.Юсуповнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Ўлжаевнинг суд мажлиси котиблигида, Пахтачи туман фермер, деҳқон ҳўжалиги ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар "Яхшибой Эшқувватов" фермер ҳўжалиги манфаатида жавобгар "Paxtachi Claster" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан берган даъво аризаси асосида қўзғатилган иқтисодий ишни, Каттақўрғон туманлараро иқтисодий суди биносида ўтказилган очиқ суд мажлиси муҳокамасида, даъвогар вакили Н.Пардаева, жавобгар вакили Ш.Рахимов (ишончнома асосида) иштирокида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Пахтачи туман фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари кенгаши (матнда Кенгаш деб юритилади) "Яхшибой Эшқувватов" фермер хўжалиги (матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида Каттақўрғон туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "Paxtachi Claster" масъулияти чекланган жамияти (матнда жавобгар деб юритилади)дан 18 783 973 сўм ундиришни сўраган.

Суд мухокамасининг вақти ва жойи тўғрисида хабардор қилинган Кенгаш суд мажлисига вакил иштирокини таъминламади. Бундай холатда суд, Ўзбекистон Республикаси иктисодий процессуал кодекси 170-моддасига асосан унинг вакили иштирокисиз, ишдаги хужжатлар асосида кўришни лозим топди.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили, даъво талабини кувватлаб, жавобгар шартнома мажбуриятини бажармаганлигини, 2021 йилда топширилган пахта пули учун хисобланган 15 фоизлик коэффицент яъни 93 919 869 сўм тўловлари ўз вактида тўлаб бермаганлигини, бу холат суднинг 2024 йил 29 январдаги 4-1402-2302/1995-сонли хал килув карори билан тасдикланишини, шартнома бўйича кечиктирилган тўлов учун 20 фоиз жарима тўлаши лозимлигини, шу сабабли 93 919 869 сўмнинг 20 фоизи микдорида 18 783 973 жарима ундириш хакида даъво кўзғатилганлигини маълум килиб, суддан даъво талабини каноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили, даъво талабига эътироз билдириб, 2021 йилда топширилган пахта учун тўловлар тўлик амалга оширилганлиги, коэффицент тўловлари Вазирлар Махкамасининг карорига асосан 1,01 этиб белгиланганлигини, тўловлар асоссиз равишда кечиктирилмаганлигини, суднинг 4-1402-2302/1995-сонли ҳал қилув қарори устидан апелляция шикояти берилганлигини, вилоят судида кўриб чикилаётганлигини маълум қилиб, даъвони рад этишни сўради.

Суд, тарафлар вакилларининг фикрини эшитиб, иш хужжатларини ўрганиб, куйидаги асосларга кўра, даъво аризани рад этишни лозим деб хисоблайди.

Иш хужжатларидан аникланишича, даъвогар "Яхшибой Эшкувватов" фермер хўжалиги ва жавобгар "Paxtachi Claster" масъулияти чекланган жамияти ўртасида 2021 йил 18 мартда 129-сонли "Пахта хом ашёсини харид килиш бўйича фьючерс шартномаси" тузилган.

Ушбу шартноманинг 1.1-бандига асосан, хўжалик яъни даъвогар 2021 йилнинг бизнес режасига асосан 27,9 гектар ер майдонидан, 83,9 тонна пахта хом ашёсини харидор яъни жавобгарга етказиб бериш, харидор ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда қабул қилиб олиш ва муайян нарх бўйича ҳақини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Шартномага кўра, "хўжаликка" етказиб берган махсулот қийматининг 100 фоизи хисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисми ҳосил йилининг 31 декабрига қадар тўлаб берилиши белгиланган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.4-бандида мазкур шартномага мувофик белгиланган муддатларда бўнак (аванс) маблағларини, топширилган (юклаб жўнатилган) пахта хом ашёси ҳақини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганлиги учун харидор хўжаликка ўзи тўлашдан бўйин товлаган сумманинг 20 фоизи микдорида жарима тўлайди деб белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил ҳосили учун ҳишлоқ ҳўжалиги экинларини оҳилона жойлаштириш тўғрисида" 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли ҳарори билан 2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган ғўзанинг селекцион навлари тасдиҳланган бўлиб, унга кўра ғўзанинг "Бухоро-6", "Бухоро-8", "С-6524", "Наманган-77" ва "Бухоро-102" селекцион навлари учун белгиланган минимал нархларга нисбатан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент жорий этилган (8-илова).

Шу сабабли, даъвогар топширган пахта хом ашёси учун Каттақўрғон туманлараро иктисодий судининг 2024 йил 29 январдаги 4-1402-2302/1995-сонли ҳал қилув қарори билан жавобгардан даъвогар фойдасига 88 853 430 сўм коэффицент ва нотўғри ушланган 5 066 439 сўм пул маблағлари ундирилган.

Мазкур суд қарори асосида, даъвогар "Яхшибой Эшқувватов" фермер хўжалиги манфаатида Кенгаш томонидан жавобгарга нисбатан даъво аризасида қўйилган талаб билан судга мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Демак, даъвогар даъво талабида жавобгардан 2021 йил топширган пахта киймати хисобидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг қарори асосида 1,15 фоиз коэффицент яъни 88 853 430 сўм ва нотўгри ушланган

5 066 439 сўм жами 93 919 869 сўмнинг 20 фоизи микдорида 18 783 973 сўм ундиришни сўраган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.4-бандида мазкур шартномага мувофик белгиланган муддатларда бўнак (аванс) маблағларини, топширилган (юклаб жўнатилган) пахта хом ашёси ҳақини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганлиги учун харидор хўжаликка ўзи тўлашдан бўйин товлаган сумманинг 20 фоизи микдорида жарима тўлайди деб белгиланган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси "Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида"ги қонуннинг 32-моддасининг иккинчи қисмига кўра, етказиб берилган товарлар (ишлар, хизматлар) ҳақини ўз вақтида тўламаганлик учун сотиб олувчи (буюртмачи) етказиб берувчига ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун кечиктирилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи миқдорида, аммо кечиктирилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорида пеня тўлайди.

ИПК 68-моддасининг биринчи қисмига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Бироқ, даъвогар даъво талаби бўйича даъвогар жавобгарни белгиланган муддатларда бўнак (аванс) маблағларини, топширилган (юклаб жўнатилган) пахта хом ашёси ҳақини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганлиги ҳолатини исботлаб бермади.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида топширилган пахта хом ашёси учун тўланган суммага 1,15 коэффицент тўловини ҳисоблаб, ўз вақтида тўламаганлик учун 20 фоиз жарима ундириш назарда тутилмаган.

Вахоланки, жавобгар томонидан даъвогарга 2021 йилда топширилган пахта хом ашёси учун тўловлар тўлик амалга оширилган.

Шу билан бирга суд, даъвони рад этишни, суд харажатни муҳокама килиб, ИПК 118-моддасига мувофик давлат божини даъвогар зиммасига юклаб, унинг манфаатида Кенгаш даъво берганлиги ва Кенгашнинг давлат божи тўловидан озодлигини, олдиндан 34 000 сўм почта харажати тўланганлигини инобатга олишни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118, 176-180-моддалари қўллаб, суд

карор килди:

Даъво аризасини каноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар "Яхшибой Эшқувватов" фермер хўжалиги манфаатида Кенгаш томонидан даъво қўзғатилганлиги сабабли давлат божи тўловидан озодлиги ва олдиндан 34 000 сўм почта харажати тўлаганлиги инобатга олинсин.

Хал қилув қароридан норози тараф шу суд орқали Самарқанд вилоят судининг иқтисодий ишлари бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят бериши (прокурор протест келтириши) мумкин.

Судья Ж.Юсупов

